

УДК. 338.31:[633/635:631.583] (677)
JEL: Q11; D20; I31

Мельниченко Софія Геннадіївна

здобувачка ступеня доктора філософії першого року навчання,
асистентка кафедри водних біоресурсів та аквакультури,
Херсонський державний аграрно-економічний університет,
Херсон, Україна
ORCIDID: 0000-0002-5940-7943
e-mail: sofya.melnichenko.98@gmail.com

Богадєорова Лариса Михайлівна

кандидат географічних наук, доцент,
Херсонський державний аграрно-економічний університет,
Херсон, Україна
ORCIDID: 0000-0002-9072-3434
e-mail: lbohadorova09@gmail.com

ДОСЛІДЖЕННЯ ДИНАМІКИ ПОПИТУ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОГО ТОВАРОВИРОБНИКА ОВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ

Анотація. Агропромисловий комплекс є однією з головних галузей економіки України. В сучасних умовах несприятливих соціальних та економічних змін, важливою проблемою сучасного продовольчого ринку України є забезпечення населення плодовоовочевою продукцією. Овочі є обов'язковим елементом раціону харчування населення, тому дослідження розвитку овочевого підкомплексу та рівня споживання його продукції населенням України є досить актуальним на сучасному етапі соціально-економічного розвитку держави.

Метою статті є дослідження просторово-часових диспропорцій виробництва та споживання продукції овочівництва в Україні.

Об'єкт дослідження – овочевий підкомплекс України.

Предмет дослідження – просторово-часові зміни виробництва та споживання продукції овочівництва по регіонах України в контексті забезпечення економічної та продовольчої стабільності держави.

Під час дослідження було використано такі методи: аналізу та синтезу, статистичний, математичний та картографічний.

За результатами проведеного дослідження, ми виявили, що продукція вітчизняного товаровиробника овочевого комплексу має значний попит серед українців. На сьогоднішній день, вітчизняне виробництво майже повністю задовольняє річні потреби в овочевій продукції жителів України, проте нарощення обсягів вітчизняного виробництва дозволить не лише повністю задовольняти потреби українців, але й експортувати українські овочі за кордон.

Для нарощення обсягів виробництва та задоволення потреб вітчизняного споживача необхідно: підвищити рівень органічного виробництва; розробити бренд українського овочівництва; вивчення потреб споживача та проблем товаровиробника; перегляд цінової політики; поглиблення спеціалізації та ін.

В означеному контексті, перспективи подальших наукових досліджень повинні ґрунтуватись на дослідженні територіальних дисбалансів овочевого комплексу як однієї з важливих галузей АПК; України; вивченні динамічні особливості розвитку цінової політики на овочеву продукцію вітчизняного виробника та дослідження попиту на овочеву продукцію на всіх територіальних рівнях, в тому числі і міжнародному.

Ключові слова: рослинництво; овочівництво; сільське господарство; виробництво продукції; споживання продукції.

DOI: <http://doi.org/10.32750/2021-0107>

ВСТУП

Постановка проблеми. Україна відноситься до країн, де агропромисловий комплекс є однією з головних галузей економіки. При цьому, у галузевому складі

сільського господарства, рослинництво переважає над тваринництвом. Розвиток рослинницької галузі є важливою передумовою не лише продовольчої безпеки України, але й має значний економічний потенціал, оскільки українська продукція рослинного походження експортується в безліч країн світу.

В сучасних умовах несприятливих соціальних та економічних змін, важливою проблемою сучасного продовольчого ринку України є забезпечення населення плодовоовочевою продукцією.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам плодовоовочевого комплексу України присвячені праці багатьох вітчизняних вчених, серед яких слід виділити: Чернецький В. М., Чередниченко Л. І. [1], Писаренко В. В. [2 - 3], Сухий П. О., Заячук М. Д. [4], Сєвідова І. О., Лещенко Л. О., Абрамова В. С. [5 - 6], Балюк С. А., Лісовий М. В., Захарова М. А. [7], Крикунова В. М., Аверчева Н. О [8] та ін.

Природно-кліматичні та суспільно-географічні умови, в цілому сприятливі для розвитку галузей овочевого підкомплексу. Їх виробництво та реалізація є важливим напрямом економіки країни, а також чинником забезпечення продовольчої безпеки населення. Протягом останніх декількох років в овочівництві добре помітні позитивні тенденції – збільшується обсяг виробництва та підвищується врожайність. На сучасному етапі розвитку, перед підприємцями, які вирощують овочеву продукцію постала проблема вдосконалення технологій вирощування продукції для того, щоб підвищити врожайність та зменшити енерго та ресурсозатрати [1].

На даний час, в Україні овочівництво відносять до групи галузей рослинницького комплексу, які утворюють його сучасну спеціалізацію. За науковими джерелами [2 - 3], у раціоні харчування населення України за кількісними показниками овочева продукція посідає друге місце, після молочної продукції. Головними виробниками овочів в Україні були й залишаються особисті господарства населення, невеликі сільськогосподарські підприємства та фермерські господарства.

У перспективі, овочівництво України може мати значний позитивний економічний ефект. З огляду на попередні напрацювання [4-8], основними напрямками підвищення економічної ефективності виробництва овочів є: застосування органічних добрив; розбудова систем зрошення; використання біологічних засобів захисту від хвороб; використання високопродуктивних сортів; модернізація матеріально-технічної бази та ін.

Метою статті є дослідження просторово-часових диспропорцій виробництва та споживання продукції овочівництва в Україні.

Об'єкт дослідження – овочевий підкомплекс України.

Предмет дослідження – просторово-часові зміни виробництва та споживання продукції овочівництва по регіонах України в контексті забезпечення економічної та продовольчої стабільності держави.

Матеріали і методи дослідження. Інформаційною основою дослідження стали праці вітчизняних вчених та матеріали Державної служби статистики України.

Під час дослідження було використано такі методи: аналізу та синтезу, статистичний, математичний та картографічний.

За допомогою методів аналізу та синтезу було опрацьовано наукові роботи з теми дослідження; статистичний – зібрано та проаналізовано статистичні матеріали щодо посівних площ, кількості виробництва та споживання продукції овочевого підкомплексу в розрізі областей України за 2000 та 2020 роки; математичний – розраховано коефіцієнти територіальної локалізації (спеціалізації) овочевого комплексу за 2020 рік; картографічний – за допомогою середовища MAP-info розроблено картосхеми

спеціалізації, виробництва та споживання овочів в межах адміністративно-територіальних областей України.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Так, за рекомендаціями Київського науково-дослідного інституту гігієни харчування, розроблено рекомендовану норму споживання овочів у розмірі 110 – 158 кілограмів на одну особу в рік.

Внаслідок нестабільної цінової політики на сільськогосподарську, зокрема і на овочеву продукцію відбулися чималі порушення в обсягах виробництва продукції та спеціалізації, що призвело до порушень міжгосподарських фінансово-економічних зв'язків та територіальних галузевих та міжгалузевих дисбалансів. Це стало причиною зниження допустимої науково-обґрунтованої межі споживання овочевої продукції однією людиною до 134 кілограмів на рік [2].

У процесі дослідження нами були проаналізовані посівні площі овочевих культур в розрізі областей України, розраховані коефіцієнти галузевої спеціалізації за 2020 рік.

Для виявлення спеціалізації рослинництва області, траєкторії їх розвитку, нами було використано коефіцієнти територіальної локалізації:

$$K_{\text{тл}} = D_{\text{кр}} / D_{\text{укр}},$$

де $K_{\text{тл}}$ – коефіцієнт територіальної локалізації;

$D_{\text{кр}}$ – частка площі, яка зайнята під певним видом сільськогосподарських культур в межах адміністративно-територіальної одиниці, у %;

$D_{\text{укр}}$ – відповідний показник по Україні, у %.

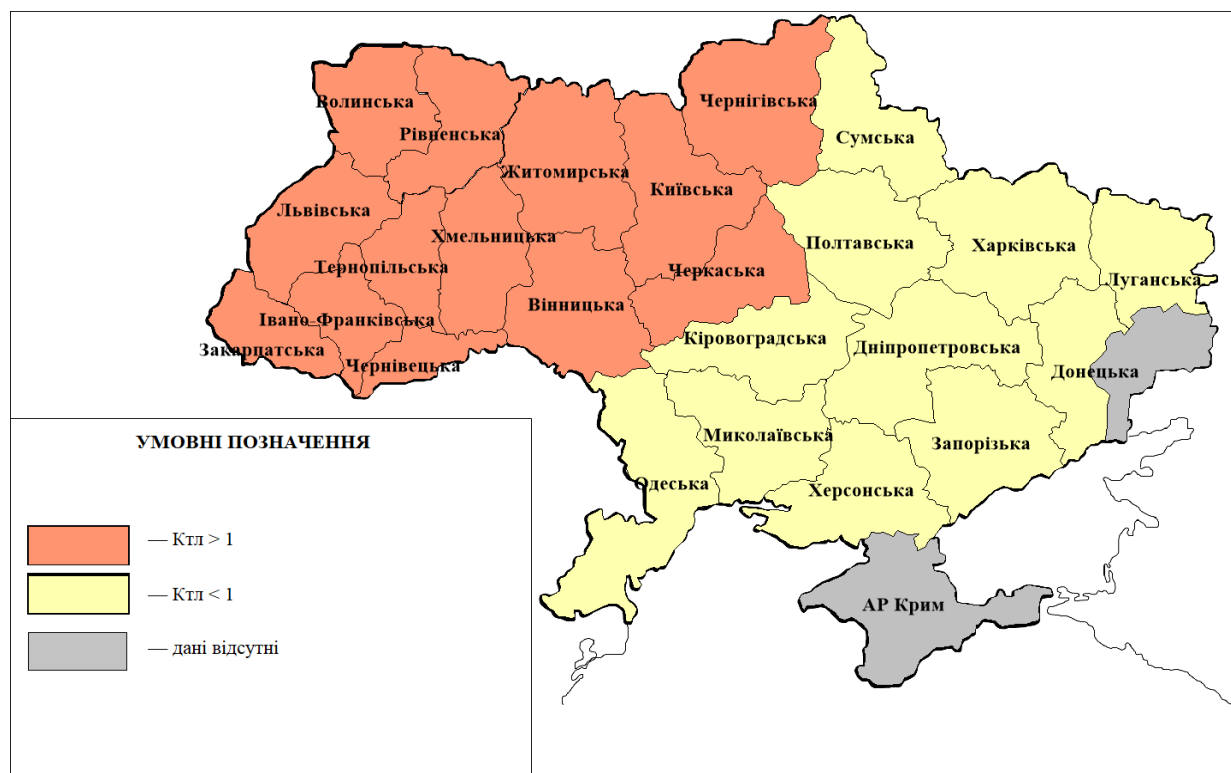

Рис. 1. Спеціалізація регіонів України на вирощуванні овочевих культур у 2020 році

Розроблено авторами за [10]

За результатами проведених розрахунків, нами було визначено райони спеціалізації овочівництва України у 2020 році [рис. 1]:

1. $K_{\text{тл}} > 1$: Вінницька, Волинська, Житомирська, Закарпатська, Івано-Франківська, Київська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька та Чернігівська області;

2. $K_{\text{тл}} < 1$: Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Кіровоградська, Луганська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Сумська, Харківська та Херсонська області.

Незважаючи на те, що на території України у 2020 році 13 областей спеціалізуються на виробництві овочевої продукції, проблеми продовольчої забезпеченості регіонів все ж таки існують.

Якщо порівнювати статистичні показники щодо виробництва овочів у 2000 та 2020 роках в розрізі адміністративно-територіальних одиниць [рис. 2] з рекомендаціями щодо споживання овочів Київським НДІ гігієни харчування, то незважаючи на позитивну динаміку у виробництві овочевої продукції [табл. 1], проблема виробничого дефіциту усіх видів овочів на кожну людину в країні все ж таки існує.

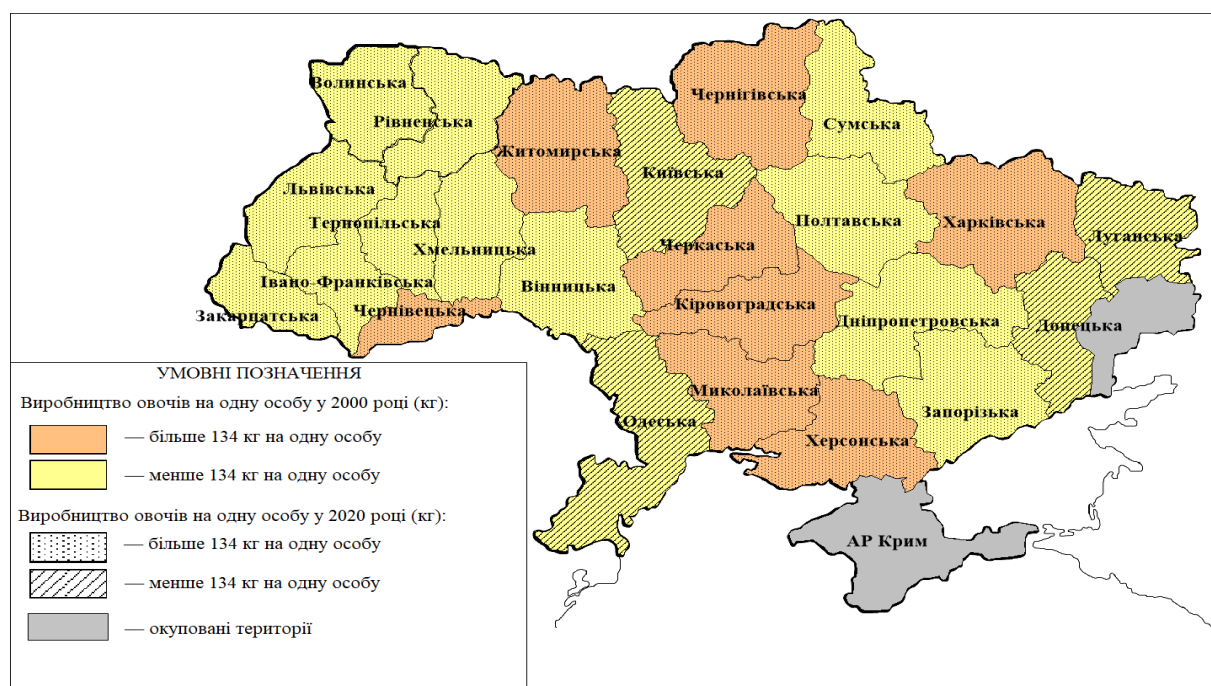

Рис. 2. Виробництво овочів в Україні на одну особу у 2000 та 2020 роках згідно з рекомендованими нормами

Розроблено авторами за [9; 10]

Так, у 2000 році, по більшості областей України було вироблено овочевої продукції на одну особу у декілька разів менше, ніж рекомендовано Київським НДІ гігієни харчування:

- менше норми: Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Луганська, Львівська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська та Хмельницька адміністративно-територіальні області;

- норма: Житомирська, Кіровоградська, Миколаївська, Харківська, Херсонська, Черкаська, Чернівецька та Чернігівська області.

Таблиця 1

Порівняльний обсяг виробництва овочевої продукції на одну особу
у 2000 та 2020 роках

Адміністративна одиниця	Виробництво на одну особу у 2000 році (кг)	Виробництво на одну особу у 2020 році (кг)
Вінницька	109	280
Волинська	104	272
Дніпропетровська	119	217
Донецька	90	59
Житомирська	138	336
Закарпатська	98	224
Запорізька	118	151
Івано-Франківська	94	136
Київська	66	119
Кіровоградська	184	274
Луганська	96	70
Львівська	101	322
Миколаївська	135	516
Одеська	120	104
Полтавська	120	408
Рівненська	113	239
Сумська	104	193
Тернопільська	121	264
Харківська	141	219
Херсонська	352	1287
Хмельницька	107	180
Черкаська	241	327
Чернівецька	157	282
Чернігівська	138	224

Складено авторами за [9; 10]

Таке виробництво овочевої продукції у 2000 році, не лише повністю не задовольняло продовольчі потреби населення більшості областей України, але й мало негативний економічний ефект на економіку України в цілому.

До 2020 року ситуація з виробництвом овочів в Україні дещо покращилася [табл. 1]:

1. виробництво овочів більше рекомендованої норми: Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Кіровоградська, Львівська, Миколаївська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька та Чернігівська області;

2. виробництво овочів менше рекомендованої норми: Донецька, Київська, Луганська та Одеська області.

Отож, ми бачимо що виробництво овочевої продукції упродовж останніх двадцяти років має позитивні тенденції і динаміку до нарощення обсягів виробництва. Проте, незважаючи на це, у деяких регіонах України виробництво овочів все ж таки ведеться на недостатньому рівні, а тому продукції даного підкомплексу не вистачає для задоволення потреб вітчизняного споживача.

У процесі дослідження нами було проведено порівняльний аналіз рівня споживання продукції овочевого комплексу однією особою в рік у 2000 та 2020 роках [рис. 3]. Ми виявили, що у 2000 році, у більшості регіонів України кожна людина

споживала набагато менше овочів, ніж потрібно для раціонального та здорового харчування. Так, у 2000 році, в Україні споживалося:

- менше норми: Запорізька, Донецька, Луганська, Харківська, Дніпропетровська, Полтавська, Сумська, Київська, Миколаївська, Одеська, Вінницька, Житомирська, Хмельницька, Рівненська, Волинська, Львівська, Тернопільська, Івано-Франківська, Закарпатська та Чернівецька адміністративно-територіальні області;

- більше норми: Чернігівська, Черкаська, Кіровоградська та Херсонська області.

У динаміці до 2020 року ситуація із задоволенням продовольчих потреб українців овочами позитивно змінилася. Український товаровиробник овочевої продукції не тільки покращив обсяг товарообороту, але й почав майже у повній мірі задовольняти потреби вітчизняного споживача. З. рисунку 3 ми бачимо, що згідно даних Державної служби статистики України у 2020 році лише в одній області держави – Луганській, потреби в річній рекомендованій нормі овочів не задовольнялися.

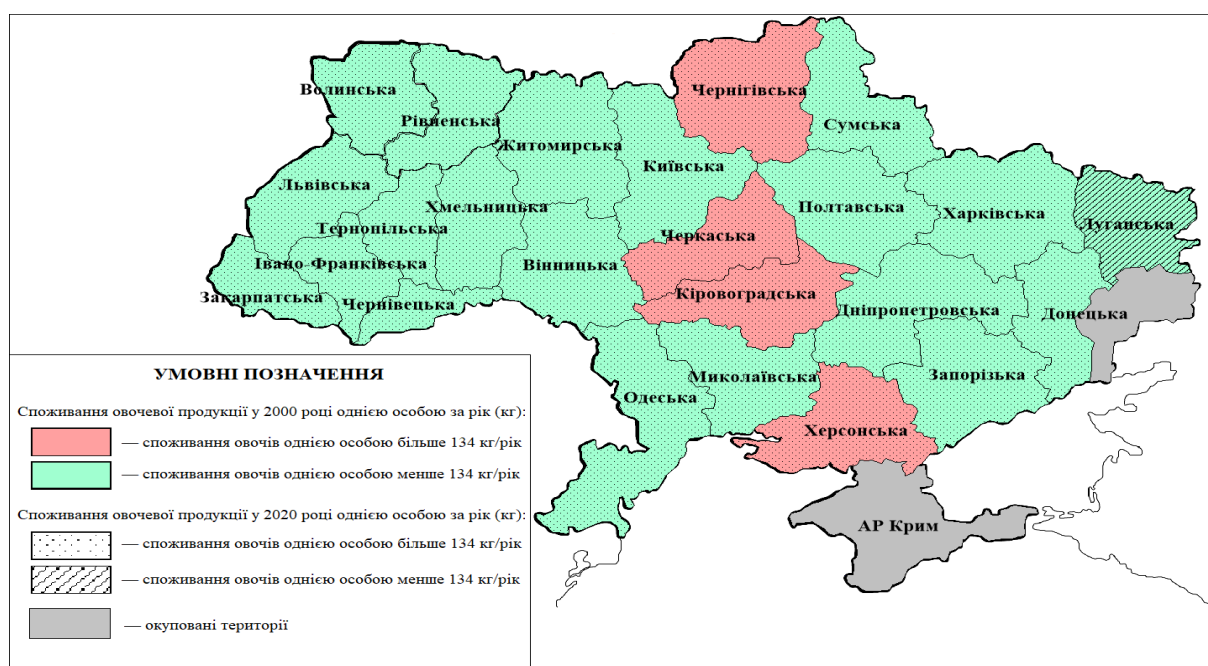

Рис. 3. Порівняльна характеристика рівня споживання овочевої продукції населенням України у 2000 та 2020 роках

Розроблено авторами за [9; 10]

Овочева продукція є важливим елементом харчування кожної людини, вона збагачує організм органічними речовинами, вітамінами та мінералами, а тому є важливою складовою раціонального харчування населення. Тому, для України є дуже важливим розвиток овочевого підкомплексу, оскільки він є передумовою забезпечення здоров'я та якості життя населення.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

За результатами проведеного дослідження, ми бачимо, що продукція вітчизняного товаровиробника овочевого комплексу має значний попит серед українців. Нарощення обсягів виробництва дозволить не лише задовольняти потреби споживача в повній мірі, але й експортувати українські овочі за кордон.

Для нарощення обсягів виробництва та підвищення конкурентоспроможності овочевого комплексу України необхідно:

1. популяризувати на території України розвиток органічного овочівництва;
2. розробити так звану «схему брендування» української овочевої продукції, що в перспективі дасть змогу популяризувати її на світовому ринку;
3. більш поглиблене вивчення проблем вітчизняного товаровиробника і водночас потреб споживача;
4. удосконалення та оновлення матеріально-технічної бази виробництва овочевої продукції;
5. перегляд та стабілізація цінової політики на продукцію;
6. поглиблення спеціалізації та кооперації підприємств плодоовочевого комплексу.

В означеному контексті, перспективи подальших наукових досліджень повинні ґрунтуватись перш за все на дослідженні територіальних дисбалансів овочевого комплексу як однієї з важливих галузей агропромислового комплексу України. Крім того, наукових досліджень потребують динамічні особливості розвитку цінової політики на овочеву продукцію вітчизняного виробника та дослідження попиту на овочеву продукцію на локальному, регіональному, національному та міжнародному рівнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Чернецький, В. М., Чередниченко, Л. І. (2012). Завдання овочівництва України та шляхи їх вирішення. *Збірник наукових праць ВНАУ. Плодівництво, овочівництво та грибництво*, №36, 115 – 122.
2. Писаренко, В. В. Маркетинг овочної продукції (методические и практические аспекты): Маркетинговое исследование потребителей, розничного и оптового сегмента рынка овочной продукции. Відновлено з https://agromage.com/stat_id.php?id=325.
3. Писаренко, В. В. (2010). Перспективи розвитку галузі овочівництва. *Вісник Полтавської державної аграрної академії. Економіка*, 1, 139 – 142.
4. Сухий, П. О., Заячук, М. Д. (2012). Сучасний стан та перспективи розвитку овочівництва в Україні. *Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия "География"*, 25 (64), 38 – 48.
5. Сєвідова, І. О., Лещенко, Л. О. (2017). Стан, проблеми та перспективи розвитку овочівництва в Україні. *Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід*, 12, 28 – 33.
6. Абрамова, В. С., Сєвідова, І. О. (2019). Окремі аспекти розвитку галузі овочівництва на сучасному етапі. *Вісник СНТ ННІ бізнесу і менеджменту ХНТУСГ*, 2, 167 – 170.
7. Балюк, С. А., Лісовий, М. В., Захарова, М. А. (2012). Пріоритетні напрямки розвитку овочівництва і баштанництва в Україні. *Вісник аграрної науки*, 7, 7–10.
8. Крикунова, В. М., Аверчева, Н. О. Пріоритети та особливості формування пропозиції на ринку продукції овочівництва в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 29, 84 – 93.
9. Прокопенко, О. М. (2009). Сільське господарство України за 2008 рік. Київ: Державна служба статистики України, с. 369.
10. Прокопенко, О. М. (2021). Сільське господарство України за 2020 рік. Київ: Державна служба статистики України, с. 230.

Мельниченко София Геннадиевна

соискательница степени доктора философии первого года обучения,
ассистентка кафедры водных биоресурсов и аквакультуры,
Херсонский государственный университет,
г. Херсон, Украина
ORCID ID: 0000-0002-5940-7943
e-mail: sofya.melnichenko.98@gmail.com

Богадёрва Лариса Михайловна

кандидат географических наук, доцент,
Херсонский государственный аграрно-экономический университет,
г. Херсон, Украина
ORCID ID: 0000-0002-9072-3434
e-mail: lbohadorova09@gmail.com

ИССЛЕДОВАНИЕ ДИНАМИКИ СПРОСА И ПРЕДЛОЖЕНИЯ ОТЕЧЕСТВЕННОГО ТОВАРОПРОИЗВОДИТЕЛЯ ОВОЩНОЙ ПРОДУКЦИИ В КОНТЕКСТЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ КАЧЕСТВА ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ

Аннотация. Агропромышленный комплекс является одной из главных отраслей экономики Украины. В современных условиях неблагоприятных социальных и экономических изменений, важной проблемой современного продовольственного рынка Украины является обеспечение населения плодовоовощной продукцией. Овощи являются обязательным элементом рациона питания населения, поэтому исследование развития овощного подкомплекса и уровня потребления его продукции населением Украины является весьма актуальным на современном этапе социально-экономического развития государства.

Целью статьи является исследование пространственно-временных диспропорций производства и потребления продукции овощеводства в Украине.

Объект исследования - овощной подкомплекс Украины.

Предмет исследования - пространственно-временные изменения производства и потребления продукции овощеводства по регионам Украины в контексте обеспечения экономической и продовольственной стабильности государства.

В ходе исследования были использованы следующие методы: анализа и синтеза, статистический, математический и картографический.

По результатам проведенного исследования, мы обнаружили, что продукция отечественного товаропроизводителя овощного комплекса имеет значительный спрос среди украинском. На сегодняшний день, отечественное производство почти полностью удовлетворяет годовые потребности в овощной продукции жителей Украины, однако наращивание объемов отечественного производства позволит не только полностью удовлетворять потребности украинцев, но и экспортировать украинские овощи за границу.

Для увеличения объемов производства и удовлетворения потребностей отечественного потребителя необходимо: повысить уровень органического производства; разработать бренд украинского овощеводства, изучение потребностей потребителя и проблем товаропроизводителя; пересмотр ценовой политики; углубление специализации и др.

В рассматриваемом контексте, перспективы дальнейших научных исследований должны основываться на исследовании территориальных дисбалансов овощного комплекса как одной из важных отраслей АПК Украины; изучении динамические особенности развития ценовой политики на овощную продукцию отечественного производителя и исследования спроса на овощную продукцию на всех территориальных уровнях, в том числе и на международном уровне.

Ключевые слова: растениеводство; овощеводство; сельское хозяйство; производство продукции; потребления продукции.

Sofiia Melnychenko

the first year study postgraduate student for the Ph.D degree,
assistant of the department of aquatic bioresources and aquaculture,
Kherson State Agrarian and Economic University,
Kherson, Ukraine
ORCID ID: 0000-0002-5940-7943
e-mail: sofiya.melnichenko.98@gmail.com

Larisa Bohadorova

candidate of geographical sciences, assistant professor,
department of earth science and chemistry,
Kherson State Agrarian and Economic University,
Kherson, Ukraine
ORCID ID: 0000-0002-9072-3434
e-mail: lbohadorova09@gmail.com

**THE RESEARCH OF SUPPLY AND DEMAND DYNAMICS OF HOMELAND
VEGETABLE COMMODITY PRODUCERS IN THE CONTEXT OF
MAINTENANCE THE LIVING STANDARDS**

Abstract. The agro-industrial complex is one of the main branches of Ukraine's economy. In the current conditions of unfavorable social and economic changes, an important problem of the modern food market of Ukraine is to provide the population with fruit and vegetables. Vegetables are a necessary element of the diet of the population, so the study of the development of the vegetable subcomplex and the level of consumption of its products by the population of Ukraine is quite relevant at the present stage of socio-economic development of the state.

Purpose of the article is to study the spatial-temporal inequalities in the production and consumption of vegetable products in Ukraine.

The object of research is the vegetable subcomplex of Ukraine.

The subject of research is the spatial-temporal changes in production and consumption of vegetable products in the regions of Ukraine in the context of ensuring economic and food stability of the state.

The following methods were used during the study: analysis and synthesis, statistical, mathematical and cartographic.

According to the results of the study, we found that the products of the homeland vegetable commodity producer are in great demand among Ukrainians. Today, homeland production almost completely satisfies the annual needs in vegetable products of the people of Ukraine, but the increase in homeland production will not only fully meet the needs of Ukrainians, but also to export Ukrainian vegetables abroad.

To enlarge production volumes and meet the needs of homeland consumers it is necessary to increase the level of organic production; to develop a brand of Ukrainian vegetable growing; to study the consumer needs and problems of commodity producer; to review of pricing policy; to deepen specialization, etc.

In this context, the prospects for further research should be based on the study of territorial imbalances of the vegetable complex as one of the important branches of agriculture of Ukraine; studying the dynamic features of pricing policy development for vegetable products of homeland producers and the study of demand for vegetable products at all territorial levels, including international.

Key words: crop farming; vegetable growing; agriculture; production; consumption of products.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Chernetskyi, V. M., & Cherednychenko, L. I. (2012). Zavdannia ovochivnytstva Ukrainy ta shliakhy yikh vyrishennia [Tasks of vegetable growing in Ukraine and ways of their solution]. *Zbirnyk naukovykh prats VNAU. Plodivnytstvo, ovochivnytstvo ta hrybnytstvo*, 36, 115 – 122 [in Ukrainian].
2. Pysarenko, V. V. Marketing ovoshchnoj produkcii (metodicheskie i prakticheskie aspekty): Marketingovoe issledovanie potrebitel'ej, roznichnogo i optovogo segmenta rynku ovoshchnoj produkcii [Marketing of vegetable products (methodological and practical aspects): Marketing research of consumers, retail and wholesale segment of the vegetable market]. Retrieved from https://agromage.com/stat_id.php?id=325 [in Russian].
3. Pysarenko, V. V. (2010). Perspektyvy rozvytku haluzi ovochivnytstva [Prospects for the development of vegetable growing]. *Visnyk Poltavskoi derzhavnoi ahrarnoi akademii. Ekonomika*, 1, 139 – 142 [in Ukrainian].

4. Sukhyi, P. O., & Zaiachuk, M. D. (2012). Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku ovochivnytstva v Ukraini [Current state and prospects of vegetable growing in Ukraine]. *Uchenye zapiski Tavricheskogo nacional'nogo universiteta im. V.I. Vernadskogo. Seriya "Geografiya"*, 25 (64), 38 – 48 [in Ukrainian].
5. Sievidova, I. O., & Leshchenko, L. O. (2017). Stan, problemy ta perspektyvy rozvytku ovochivnytstva v Ukraini [State, problems and prospects of vegetable growing development in Ukraine]. *Ekonomichna nauka. Investysii: praktyka ta dosvid*, 12, 28 – 33 [in Ukrainian].
6. Abramova, V. S., & Sievidova, I. O. (2019). Okremi aspekty rozvytku haluzi ovochivnytstva na suchasnomu etapi [Some aspects of the development of the vegetable growing at the present stage]. *Visnyk SNT NNI biznesu i menedzhmentu KhNTUSH*, 2, 167 – 170 [in Ukrainian].
7. Baliuk, S. A., Lisovyi, M. V., & Zakharova, M. A. (2012). Priorityetni napriamky rozvytku ovochivnytstva i bashtannytstva v Ukraini [Priority directions of vegetable and melon growing development in Ukraine]. *Visnyk ahrarnoi nauky*, 7, 7 – 10 [in Ukrainian].
8. Krykunova, V. M., & Avercheva, N. O. Priorityety ta osoblyvosti formuvannia propozytsii na rynku produktsii ovochivnytstva v Ukraini [Priorities and features of supply formation in the market of vegetable products in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, 29, 84 – 93 [in Ukrainian].
9. Prokopenko, O. M. (2009). *Silske hospodarstvo Ukrainy za 2008 rik* [Agriculture of Ukraine in 2008]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [in Ukrainian].
10. Prokopenko, O. M. (2021). *Silske hospodarstvo Ukrainy za 2020 rik* [Agriculture of Ukraine in 2020]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [in Ukrainian].

